

Oslo kommune
Bydel Grorud
Administrasjonen

Vedlegg til sluttrapport for Språkløftet i Bydel Grorud

Arbeidet med i implementere metoder fra Språkløftet i Gratis kjernetid 2009-2011.

Bydel Grorud
Administrasjonen

Postadresse:
Ammerudveien 22
0958 Oslo
E-post: postmottak@bgr.oslo.kommune.no

Telefon: 02180
Telefaks: 23 42 19 01

Bankgiro: 6004 06 19057
Org.nr. 974 778 866

VEDLEGG TIL SLUTTRAPPORT FOR SPRÅKLØFTET

Innhold

1. Implementering av Språkløftet	s. 3
2. Organisatorisk forankring	s. 3
3. Implementering av Språkløftet i barnehagene	s. 4
4. Tiltakskjede Gratis kjernetid/ Språkløftet	s. 5
4.1. Innhold:	s.
4.1.1: Språkstimulering	s. 5
4.1.2: Språk /matematikk	s. 7
4.2. Samarbeid med foreldre	s. 9
4.3. Samarbeid mellom barnehage og skole	s. 10
4.4. Samarbeid med helsestasjonen og Familie- og læringscenteret	s. 11
4.5. Dokumentasjon og kartlegging	s. 11
5. Tiltak for kompetanseutvikling – barnehagepersonalet	s. 12
6. Oppsummering	s. 13

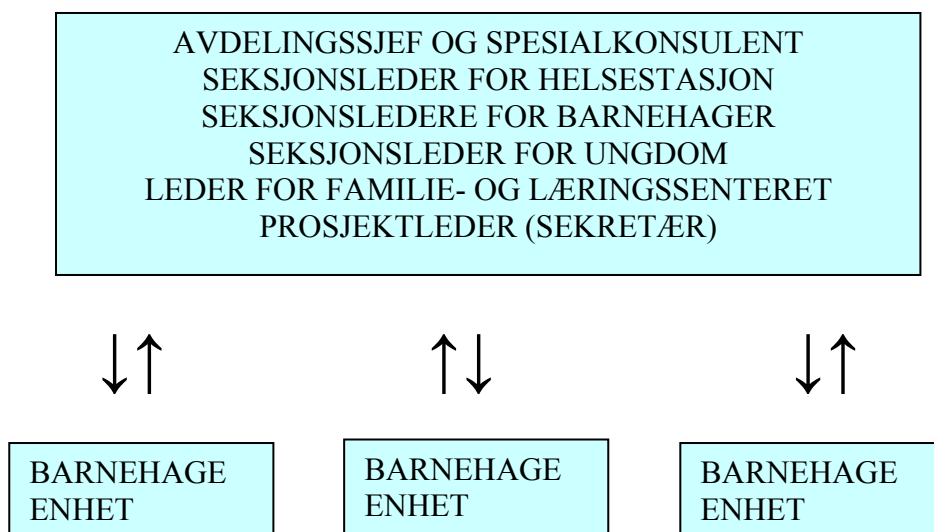
1. IMPLEMENTERING AV SPRÅKLØFTET

Språkløftet som modell inngikk fra høsten 2009 i tilbudet om gratis kjernetid, det vil si at alle barn som mottar tilbud om gratis kjernetid skal få systematisk oppfølging innenfor områdene: Språk, matematikk, språkkartlegging og oppfølging i forbindelse med overgang til skole. I tillegg til tiltaket rettet mot barn i barnehagen, satses det på kompetanseheving for barnehagepersonalet innenfor ovennevnte områder og foreldresamarbeid. I 2010 og 2011 har barnehagene som er i gang med å implementere Språkløftet gjennomført samarbeidsmøter med skolene. Høsten 2011 vedtok bystyret i Oslo *Oslostandarden for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*, som nå legges til grunn for det videre samarbeidet. Arbeid med språk og sosiale ferdigheter er en av hovedmålsetningene i Bydel Groruds Strategiske plan i plan perioden 2011-2014, og er på denne måten politisk og ledelsesmessig forankret.

2. ORGANISATORISK FORANKRING

Det har blitt opprettet en intern styringsgruppe for implementeringen av Språkløftet, som til nå har gjennomført flere møter. Temaer på møtene er direkte koblet til prosjektets målområder (jfr. Sluttrapport Språkløftet, Bydel Grorud, s 1). Hensikten er å sikre at beslutninger og vurderinger skal følges opp og at alle skal være inneforstått med disse. Videre at prosjektleder følger arbeidet fra vedtak i styringsgruppen, til fagledermøter sammen med seksjonsleder ut i hver barnehageenhet og i den enkelte barnehage. Erfaringer fra det som skjer i barnehagene føres så tilbake til styringsgruppen hvor en beslutter videre arbeid.

Styringsgruppen:

Barnehageenhetene har høsten 2011 til sammen 6 ansatte som jobber som språkpedagoger. Stillingene har blitt opprettet ved å gjøre om på andre stillinger. Språkpedagogene er ansatt i de forskjellige enhetene og fordeler ressursen sin på flere barnehager. De samarbeider med

hverandre på tvers av enhetene, med faglederne, seksjonslederne og med prosjektleder. Språkpedagogene følger opp Språkløftet i barnehagene og bidrar til organisering, implementering og spredning av språkarbeidet i barnehagene som en integrert del av arbeidet med barn i Gratis kjernetid.

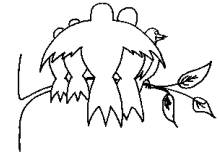
3. IMPLEMENTERING AV SPRÅKLØFTET I BARNEHAGENE

Fra høsten 2011 har det blitt organisert språkstimuleringstiltak for alle barn født i 2007 i bydelens barnehager. Som et tiltak har det blitt startet opp bokprosjekter i alle barnehagene i bydelen som har til hensikt å spesielt imøtekomme de lokale resultatmålene 1 og 2 (beskrevet i sluttrapporten fra Bydel Grorud, s.2). I bokprosjektet har barnehagene kjøpt inn bøker slik at alle barna har fått hver sin bok. Det har vært utdeling av bøker til barna i forbindelse med foreldremøter. I den sammenheng har der også vært innlegg om barns språkutvikling, hvordan bøker kan være en del av dette og tips om forskjellige måter å lese en bok på. Barnehagene har valgt forskjellige bøker, men alle barna i en og samme barnehage har fått samme bok. Denne boka blir også brukt som utgangspunkt i språkstimuleringstiltak i barnehagene.

Det har blitt jobbet med spredning av språkarbeidet på forskjellige måter. Språkpedagogene i den ene enheten har på en planleggingsdag vært rundt i enhetens barnehager og fortalt om hvordan de jobber. I en annen enhet har det blitt organisert erfaringsutveksling på tvers av barnehagene. Her har det vært presentasjon av arbeidsmåter og prosjekter, etterfulgt av gruppediskusjoner med fokus på barns fortellerferdigheter, samtaleferdigheter og relasjonen mellom språk og sosiale ferdigheter.

Det har også blitt gjennomført matematikkurs for ansatte i bydelens barnehager, dette kurset sees på som en del av språkarbeidet. Det vil bli sendt ut et evalueringsskjema til alle deltakerne i etterkant. Her vil vi forsøke å etterspørre hvordan kurset har skapt effekt, blant annet ut i fra hvordan de har benyttet kunnskapen i ettertid og hvor de kan melde fra om eventuelle behov (materiell, kurs, litteratur og lignende).

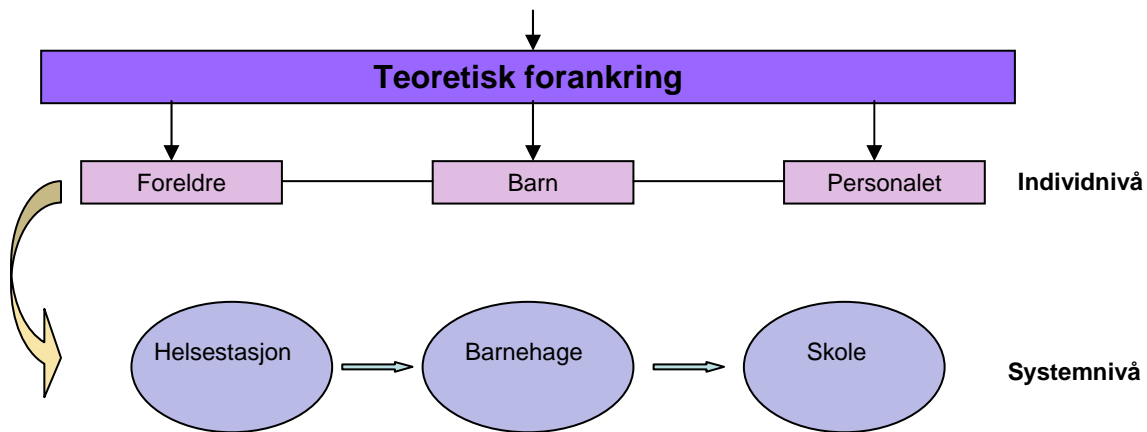
Via prosjekter, spredning og kurs forsøker vi på denne måten ulike strategier for implementering, og ser at arbeidsmåtene er med på å bidra til utvikling og får fram videre behov for kompetanseheving.

4. Titakskjede Gratis kjernetid / Språkløftet

Mål

1. Barn i barnehagen skal utvikle et godt språk og sosial ferdigheter.
2. Foreldre skal være aktive deltagere i barnas utvikling av ferdigheter gjennom utdanningsløpet.
3. Gjennom gjensidig samarbeid skal skolen ta utgangspunkt i de ferdigheter som barna har tilegnet seg i barnehagen.
4. Gjennom tverrfaglig samarbeid skal kvaliteten på tjenesten være til det beste for barna og foreldrene.

4.1. INNHOLD

4.1.1. Språkstimulering

BAKGRUNN: Barns språkutvikling må sees i sammenheng med barnets opplevelser og trivsel generelt. Barn er ikke en passiv mottaker av læring, men en aktør som medvirker i sin læring i relasjon og interaksjon med barn og voksne i omgivelsene. For barn er det å være sammen med andre barn viktig sett fra barnets perspektiv. For å delta sammen med jevnaldrende er språket et viktig verktøy. Språkmiljøet, hvordan det fysiske miljøet og personalet fungerer som språklige modeller i barnehagen er en viktig faktor. De voksne i barnehagen er pådrivere og rollemodeller når barna skal utvikle og utvide sitt språk. Når barn har et annet morsmål enn norsk er det ikke nok å bare jobbe med det norske språket. Når barna har indre forestillinger om gjenstander og abstrakte forhold, handlinger og hendelser på morsmålet er det lettere å lære norsk. Det innebærer at barnets morsmål må styrkes (Høigård, Valvatne, Sandvik m.fl.). Det tar ca. to år å utvikle andrespråket så godt at en kan snakke flytende om hverdagsting, i en her og nå samtale. For å kunne bruke andrespråket så godt at det kan brukes som redskap for tenkning, problemløsning og læring kan det ta fra fem til syv år (Hyltenstam, Cummins).

Språkstimuleringsområder i Språkløftet som det har vært arbeidet videre med i Gratis kjernetid:

Språkmiljøet i barnehagen:

Fysiske rammer
Voksne som språklige rollemodeller og fortellere.
Se: Kartlegging av språkmiljø, Bydel Stovner.

Ordforråd og begrepsfortåelse:

Å kunne mange ord i førskolealder henger sammen med leseforståelse i skolealder. Stimuleres gjennom litteratur og samtale m.m.

Språklig bevissthet:

Rette oppmerksomheten mot eller snakke om selve språket. Stimuleres gjennom rim og regler, lek med ord og stavelser m.m.

Fortelling og samtale:

Å ha kunnskap til fortellerstrukturen, få et "stilas" for å lage egne historier og fortellinger. Stimuleres ved å bruke fortellinger og via samtaler.

Rammeplan for barnehager 2006

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:

- lytter, observerer og gir respons i gjensidig samhandling med barn og voksne
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- bruker sitt språk til å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær
- får et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser og kunnskaper, samtaler, og som inspirasjon til fabulering og nyskaping
- lytter til lyder og rytme i språket og blir fortrolige med symboler som tallsifre og bokstaver
- bli kjent med bøker, sanger, bilder, media m.m.

Læreplan i norsk – kompetansemål. (Norsk 1.-2 trinn)

Muntlige tekster. Eleven skal kunne:

- leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, språklyder, ord og meningsbærende elementer
- uttrykke egne følelser og meninger
- fortelle sammenhengende om opplevelser og erfaringer
- samtale om hvordan valg av ord, stemmebruk og intonasjon skaper mening i tekst
- lytte og gi respons til andre i samtaler, under framføringer og ved høytlesing
- samtale om handlinger i eventyr og fortellinger

Skriftlige tekster. Eleven skal kunne:

- vise forståelse for sammenhengen mellom språklyd og bokstav og mellom talespråk og skriftspråk
- trekke bokstavlyder sammen til ord
- lese store og små trykte bokstaver
- lese enkle tekster med sammenheng og forståelse
- bruke enkle strategier for leseforståelse
- bruke egne kunnskaper og erfaringer for å forstå og kommentere innholdet i leste tekster

- bruke bokstaver og eksperimentere med ord, i egen håndskrift og på tastatur
- bruke datamaskin til tekstskapning
- finne skjønnlitteratur og faktabøker på biblioteket til lesing

Sammensatte tekster. Eleven skal kunne:

- arbeide kreativt med tegning og skrivning i forbindelse med lesing
- samtale om hvordan ord og bilder virker sammen i bildebøker og andre bildemedier
- uttrykke egne tekstopplevelser gjennom ord tegning, bilder, musikk og bevegelser

Språk og kultur. Eleven skal kunne:

- snakke om innhold og form i eldre og nyere sanger, regler og dikt
- gi uttrykk for hvordan vi forstår noen kjente ordtak og faste uttrykk og forklare opphavet til vanlige ord og uttrykk

Litteratur for barnehager i implementeringsarbeidet er: Rammeplan for barnehager, Lær meg norsk før skolestart (Sandvik og Spurkland), Temaheftet om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen (Høigård), rapport fra Språkløftet 2009.

4.1.2.Språk/ matematikk

BAKGRUNN: Barnehagen spiller en viktig rolle for at barna skal få utnyttet sitt potensial på det matematiske området. Fokus på matematikk i tidlig alder har betydning for senere prestasjoner i skolen. Undersøkelser viser at i hvor stor grad barna er opptatt av og fokuserer på tall og telling i tidlig alder, henger sammen med regneferdigheter.

Matematikk i språkarbeidet:

Forklaring og argumentasjon	Lokalisering	Design	Telling	Måling	Lek og spill
-----------------------------	--------------	--------	---------	--------	--------------

- Forklaring og argumentasjon: Barns begrunnelse, resonnement, og logiske slutninger
- Lokalisering: Finne fram, orientere seg i rommet, lokalisering og plassering
- Design: Former og figurer, mønster og symmetri
- Telling: Telling, antall, tellesystemer, tallsystemer og regning
- Måling: Sammenligninger, måleenheter, lengde, areal, volum, tid, vekt og penger
- Lek og spill: Sang, rollespill, fantasi, terningspill, puslespill (Bishop, 1991)

Rammeplan for barnehager 2006:

Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:

- opplever glede over å utforske og leke med tall og former

- tilegner seg gode og anvendbare matematiske begreper
- erfarer, utforsker og leker med form og mønstre
- erfarer ulike typer størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne
- erfarer plassering og orientering og på den måten utvikler sine evner til lokalisering

Læreplan i matematikk – kompetansemål (1.-2 trinn)

Tall og algebra. Eleven skal kunne:

- Telle til 100, dele opp og bygge mengder opp til 10, sette sammen og dele opp tiergrupper
- Bruke tallinjen til å beregne og vise tallstørrelser
- Gjøre overslag over mengder, telle opp, sammenligne tall og uttrykke tallstørrelser på varierte måter
- Utvikle og bruke varierte regnestrategier for addisjon og subtraksjon av tosifrede tall
- Doble og halvere
- Kjenne igjen, samtale om og videreføre strukturer i enkle tallmønstre

Geometri. Eleven skal kunne:

- Kjenne igjen og beskrive trekk ved enkle to og tredimensjonale figurer, hjørne, kanter og flater. Sortere og sette navn på figurene
- Kjenne igjen og bruke speilsymmetri i praktiske situasjoner
- Lage og utforske enkle geometriske mønstre og beskrive disse muntlig

Måling. Eleven skal kunne:

- sammenligne størrelser som gjelder lengde og areal, ved hjelp av passende måleenheter
- nevne dager, måneder og enkle klokkeslett
- kjenne igjen norske mynter og bruke disse i kjøp og salg

Statistikk, sannsynlighet og kombinatorikk. Eleven skal kunne:

- samle, sortere, notere og illustrere enkle data med tellestreker, tabeller og søylediagram

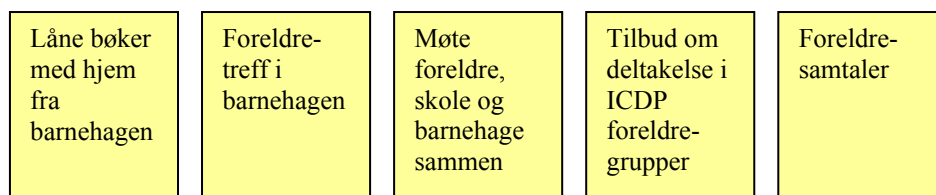
Det har som tidligere nevnt vært gjennomført matematikk kurs for de ansatte i bydelens barnehager. Slik har de ansatte fått kjennskap til hva det ligger i de matematiske begrepene som er satt opp i forhold til språkarbeidet. De har også fått en teoretisk innføring, praktiske eksempler på gjennomføring, det har blitt kjøpt inn litteratur til alle barnehagene, samt at det har blitt gitt informasjon om hvor de kan finne flere ideer, materiell og litteratur som tar for seg temaet matematikk. Mange av barnehagenes ansatte har allerede tatt i bruk kunnskapen de tilegnet seg via kurset. Implementeringen vil bli fulgt opp videre.

Litteratur for barnehager i språkarbeidet: Rammeplan for barnehager, temaheftet: Antall, rom og form (Reikerås), Fem, seks – det kommer en heks (Devold).

4.2. Samarbeid med foreldre

BAKGRUNN: Foreldrenes engasjement er av avgjørende betydning når det gjelder å fremme barns utvikling og læring. Høy grad av foreldreengasjement viser seg å ha en positiv effekt (Kulbrandstad, Engen, 2002). Personalet i barnehagen må støtte seg på en måte som fremmer deres opplevelse av deltakelse i barnehagen. Personalet må ha et flerkulturelt perspektiv, en ressursorientert tilnærming, der språk og kulturelt mangfold er ønskelig (Gjervan, 2008). Litt med enn halvparten av barn som mottar Gratis kjernetid i Bydel Grorud er flerspråklige. Det er viktig å legge til rette for at barna får utviklet morsmålet sitt, samtidig som forholdene for å lære andrespråket legges til rette. Rådet til minoritets foreldre er: Bruk morsmålet, les for barna, fortell historier, lek med ord og bokstaver, men la også barna få mye kontakt med norsk språk utenfor hjemmet.

Samarbeid med foreldre:

Det har ikke vært lett å få til å låne hjem bøker fra barnehagen, både på grunn av at det ikke er tilstrekkelig med bøker i barnehagene til å drive utlån, og fordi dette blir sett på som ressurskrevende i hverdagen. Det har derimot blitt gjennomført et bok-prosjekt i alle barnehagene som tidligere nevnt. Dette har vært et vellykket prosjekt. Spesielt har det vært meget godt fremmøte på foreldremøter. Foreldre har blitt inspirert og det har kommet tilbakemeldinger fra foreldre som selv ikke har vokst opp med bøker, at de fikk nyttig informasjon, og at de nå ser at bruk av bøker sammen med barna er viktig. På fellesmøter mellom foreldre-barnehage-skole har det også i enkelte tilfeller vært opp mot 100 % oppmøte. Generelt har denne formen for møter godt oppmøte, likevel er der noen få barnehager som har hatt lav foreldredeltakelse.

Familie- og læringscenteret i bydelen har høsten 2011 igangsatt et familielæringsprosjekt, og har i den anledning hatt et samarbeid med NAFO. Rekrutteringen har foregått via åpen barnehage, og tiltaket er et pilotprosjekt som i etterkant vil bli evaluert. Det vil bli vurdert om det er aktuelt med spredning til andre barnehager i bydelen. Tiltaket er rettet mot å styrke foreldrenes deltakelse i barnas utvikling og tilbys foreldre som ikke bare har små barn, men også eldre søsken i skolealder. Det er ønskelig at holdninger og metoder ervervet i familielæringen, også vil bli brukt i forhold til eldre søsken hjemme.

Det har også blitt jobbet hardt for å beholde norskopplæringen for voksne lokalt i bydelen. Av deltakerne i de 2 klassene på tilbudet, den forespurte dagen (november 2011), hadde 41 % av deltakerne på det ene kurset og 81 % av deltakerne på det andre kurset barn i barnehage og skolealder. Ved de samme kursene ble det blant annet våren 2011 gitt opplæring i bruk av Fronter, hvor sosiallærer fra Ammerud skole stod for 2 halve kursdager.

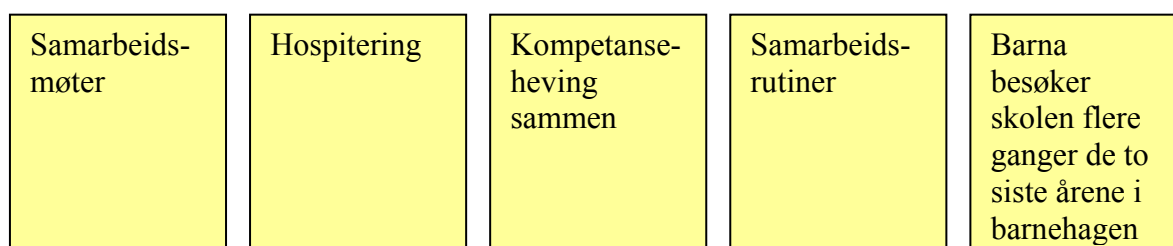
Litteratur for Språkløftet: Familielæring (Aamot og Hauge, 2007), Rammeplan for barnehagen (KD)

4.3. Samarbeid mellom barnehage og skole

BAKGRUNN: Barnehagen sees som et første steg i et utdanningsløp. I Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (KD 2006) er det søkt å skape sammenheng til skolens læreplan med parallelle fagområder og ved å synliggjøre barnehagens pedagogiske mandat og læringens plass i barnehagen. Samarbeid mellom lærer og førskolelærer kan bidra til å sikre en sammenheng i læringsløpet der en felles forståelse av barnas erfaringer og læring videreføres fra barnehage til skole. At overgangen fra barnehage til skole oppleves som god for barnet kan bli det bestemmende for den videre skolegangen, for selvbildet og senere livskompetanse (Pianta og Kraft – Sayre, 2003). Veilederen Fra eldst til yngst, samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole (KD, 2008) har som formål å styrke samarbeidet mellom barnehage og skole, og skape en god overgang for barn når de begynner på skolen.

- Barnehage og skole skal bygge på hverandre, det skal være en sammenheng. Denne sammenhengens skal ta utgangspunkt i å skape en felles forståelse for hverandres målsetting.
- Gjennom et samarbeid skal barnehage og skole bli kjent med hverandres pedagogiske tenkning og syn på læring
- Barnehage og skole er forpliktet til å samarbeide, samarbeidet skal formaliseres. Dette er kommunens ansvar. (I Oslo Utdanningsetaten og bydelene)

Samarbeid mellom barnehage og skole i Gratis kjernetid:

Da det høsten 2011 ble vedtatt at barnehagene i Oslo skal følge *Oslostandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole* (Oslobarnehagen, Oslo kommune, 2011) vil denne bli tatt i bruk. Standarden er blitt gjennomgått i møter mellom enkelte barnehager og skoler, som et utgangspunkt for videre samarbeid. Andre barnehager vurderer om de i tillegg vil bruke internt utarbeidete rutiner for overgangen, da de tenker at de foreliggende rutine og samarbeid er mer utfyllende, samtidig som de er i tråd med standarden. Barnehagene har et forhold til standarden, men det er kommet tilbakemeldinger om at skolene ikke kjenner til den nye standarden i samme grad.

Det har vært forskjellige tilnærminger i forhold til hvordan det har blitt jobbet med overgang til skolene i de forskjellige enhetene, og med de forskjellige skolene. Men alle enhetene har jobbet med det, og i samarbeid med skolene. Dette samarbeidet har blant annet bestått i:

- møter mellom skole-barnehage-foreldre
- pedagogiske planer som følger barnet fra barnehagen over til skolen
- Utvikling av skjemaer/rutiner for oppfølging av barn fra barnehage over til skolen

- Samarbeidsmøter mellom barnehagene og skolene; disse møtene har blant annet bestått av samtaler og diskusjoner rundt metoder, innhold, informasjonsflyt, foreldremøter, hospitering, overgangen barnehage-skole og planer om felles pedagogikkfaglige møter for barnehage- og skoleansatte.

Litteratur for barnehagene: Rammeplan for barnehager, Fra eldst til yngst (KD), Barnehage + skole = sant! (Rapport 2006, Fylkesmannen i Rogaland)

4.4. Samarbeid med helsestasjonen og Familie og læringscenteret

kartleggingen med Språk 4 gjennomføres. Om det ved denne kontrollen blir fanget opp barn som ikke går i barnehage og/eller har behov for språkstimulering, foreligger det samarbeidsrutiner mellom barnehagene og helsestasjonen om oppfølging av disse barna. Rutinene innebærer at foreldre/foresatte får informasjon om barnehagetilbudet i bydelen. Foreldrene oppfordres sterkt til å søke, og familiene får raskt tilbud om barnehageplass. I bydelen er det i tillegg til ordinær barnehage også et tilbud om åpen barnehage og korttids barnehage. Åpen barnehage informerer også om barnehagetilbudet i bydelen for øvrig, og rekrutterer barn til bydelens ordinære tilbud. Likevel vil det kunne forekomme at ikke alle barn får et tilbud. Dersom barna flytter til bydelen etter fylte 4-år og ikke går i åpen barnehage, vil de først bli fanget opp ved innskriving på skolen. Barnehagene og skolene har rutiner på å fange opp barn som ikke har barnehageplass her. Høsten 2011 vil barn uten barnehageplass bli fanget opp sent via denne kanalen, fordi skolene har utsatt innskrivningen til 1. desember. Videre er tanken at språkstimuleringstiltakene blir gjennomført i barnehagene, inkludert korttidsbarnehager og åpen barnehage. Det er et mål å få alle barn uten barnehageplass inn i et barnehagetilbud, for å sikre at barn med behov for språkstimulering blir fulgt opp. Helsestasjonen har ingen vesentlige forsinkelser i forhold til innkallinger til 4-års kontroll.

4.5. Dokumentasjon og kartlegging

TRAS (Tidlig Registrering Av Språkutvikling) inngår i Bydel Groruds arbeid med språkstimulering i barnehagene. TRAS som kartleggingsverktøy har blant annet fokus på å bevisstgjøre personalet i barnehagen på hvordan de kan forebygge nederlag i forhold til lesing og skriving i skolen. Gjennom å kartlegge barnas språkutvikling kan en tilrettelegge for aktiviteter som barna har behov for, ut fra resultatet av kartleggingen. Målet er at barnet skal ha et aldersadekvat språk ved skolestart. TRAS passer å bruke på norskspråklige barn og på barn med annet morsmål om barnet har kommet et stykke på vei i å utvikle norske språkferdigheter.

LÆR MEG NORSK FØR SKOLESTART er et språkstimuleringsverktøy og en metode som tar utgangspunkt i språkstimulering med litteratur og systematisk dokumentasjon av barnas språk. Lær meg norsk før skolestart omfatter:

- en metode for formidling av bøker/fortellinger gjennom konkretisering og samtale
- dokumentasjon av barnets språklige aktiviteter i bokstundene
- systematiske nedtegnelser i kartleggingsverktøyet Språkpermen (hvert barn har sin perm)
- nedtegnelse av spontane tekstlige og språklige bidrag fra barna
- sammenfatning og vurdering av observasjonene/dokumentasjonen som forteller hvor barnet står språklig, med merknader om hva det er viktig å arbeide videre med.

Det har blitt gjennomført en kursrekke i *Lær meg norsk før skolestart* i en av enhetene i bydelen, hvor også språkpedagogene fra de andre enhetene deltok. Denne kursrekken er nå avsluttet, den vil bli evaluert og i etterkant vil det bli vurdert hvordan det er ønskelig å ta i bruk den nye kunnskapen. En av de andre enhetene vurderer en lignende kursrekke. En annen enhet har gjennomført kurset *Språklek* for alle ansatte i barnehagen, samt at ansatte som jobber med 4- og 5-åringene har gjennomført kurs i formidling og fortelling.

Litteratur: *Lær meg norsk før skolestart* (Sandvik og Spurkland)
 TRAS håndbok (Espenakk med flere)

5. TILTAK FOR KOMPETANSEHEVING – BARNEHAGEPERSONALET

Her er bare tatt med tiltak fra høsten 2011. Bydel Grorud hadde en tilsvarende opplæringsplan våren 2011 og i 2010.

Tiltak	Når	Hvem	Hvorfor	Annet
Lær meg norsk før skolestart. M/ Sigrunn Skretting, Margareth Sandvik og Marit Spurkland.	Høsten 2011	For pedledere, fagledere i en enhet, samt alle språkpedagogene i bydelen.	Faglig påfyll, metode, teori og kartlegging. Tospråklighet.	Boken "Lær meg norsk før skolestart" har blitt kjøpt inn (eksemplarer)
Matematikk-kurs M/ Else Devold (3 kursrekker à 2)	Høsten 2011	Åpent for påmelding for alle ansatte i barnehagene	Faglig påfyll, metode og inspirasjon til aktiviteter.	Heftene fem-seks det kommer en heks og en-to støvel og sko har blitt kjøpt inn til hver barnehage
Språklek kurs M/Ellen Strand	Høsten 2011	Alle ansatte i enhet, samt språkpedagogene.	Faglig påfyll om språkutvikling og metode.	Heftene Språklek og Språklek 2 har blitt kjøpt inn til alle barnehagene i to av enhetene.
Kurs i formidling M/ Heidi Dahlsveen	Høsten 2011	Alle som jobber med 4- og 5-åringene i en enhet	Inspirasjon til å jobbe med fortelling, og fremme barns fortellerferdigheter.	
Norsk kurs arrangeres i regi av familie- og læringscenteret	Høsten 2011	For barnehageansatte	For å styrke det norske språket hos ansatte i barnehagene, slik at de kan bli bedre norskspråklige modeller for barna.	
Relasjonsledelse M/Elin Gullesen Bradth	2010-2012	2 samlinger for pedledere og en felles planleggingsdag for alle barnehagenes ansatte i en enhet		Faglig påfyll, metode og inspirasjon.

6. OPPSUMMERING

Prosjektet har bidratt til at det har blitt et større fokus på arbeid med språk spesielt. Det har blitt fokusert på, og prøvd ut arbeidsmåter og metoder som har resultert i en større bevissthet omkring språkarbeid i barnehagen. Denne bevisstgjøring har også bidratt til at en har sett på viktigheten, organiseringen og kvaliteten av dette arbeidet. I bydel Grorud har det blant annet ført til ansettelse av 6 språkpedagoger. Ansettelse av språkpedagoger har ført til ytterligere fokus og konsentrasjon rundt språkarbeid i barnehagene og ført til at dette arbeidet blir strukturert og organisert på en tydelig måte.

At det har fulgt midler med prosjektet har bidratt til en helhet i arbeidet. Det har blitt mulig å kunne få til en god veksling mellom mål, tverrfaglig samarbeid, foreldresamarbeid, bevisst utprøving av metoder og faglig påfyll i form av kurs og innkjøp av litteratur.

I etterkant av sluttrapporten som ble skrevet i 2009, har det som nevnt blitt gjennomført et bokprosjekt. Bokprosjektet forteller også om at det har kommet frem en helhetstanke rundt barns læring, spesielt med tanke på foreldredeltakelse og samarbeid barnehage-skole.

Målsetning om språk og sosiale ferdigheter er vedtatt og er en av hovedmålsetningene i bydelens Strategiske plan for 2011-2014.

Slik kan en si at Språkløftet har bidratt til en bevisstgjøring spesielt på områdene språk, foreldresamarbeid og sammenhengen i overgangen fra barnehage til skole. Det har blitt jobbet med målsetningene i større og mindre grad forut for Språkløftet. Allikevel har Språkløftet bidratt til at alle barnehagene har startet et arbeid i forhold til målområdene og at det har blitt jobbet mer bevisst i forhold til disse.

Bydelen savner imidlertid en tilbakemelding fra skolene på hvordan det har gått med de opprinnelige fokusbarna, som nå har gått på skolen i 2 år. Den skolen som har tatt imot de fleste av disse barna mente at Språkløftet i seg selv hadde liten effekt, og begrunnet dette med at det var mange andre barn som hadde gått i barnehage som hadde større behov for språkstimulering enn fokusbarna, så de stilte spørsmål ved utvelgelsen av barn. Alle fokusbarn i Bydel Grorud ble valgt ut fra kartlegging med Språk 4 på helsestasjonen. Helsestasjonen i bydel Grorud var med og utviklet dette kartleggingsverktøyet og har derfor lang erfaring i bruken av det. Barnehagenes generelle tilbakemelding er at barn som helsestasjonen er bekymret for etter kartleggingen er som oftest barn med store språkproblemer. Både fokusbarna og deres foreldre fikk tett og systematisk oppfølging fram til skolestart. Kanskje det var derfor de ikke hadde behov for spesielle språktiltak i skolen?